

Lë ba kä kiëën ye tuaany de COVID-19 nyuwoth yaa biöök yedi?

Pëxi nïn 20 Pëxi de Dhorou

Naa ca tuaany në COVID-19 ku yïn cï pial baai, yïn lë ba pialdu biöök në guöpdü kene kuwoony bö tënë dïktordu wëlë/ka raan/akutnhom ye muöök de pial bëi. Gätë kä kuun ye tuaany nyuwoth piny bi yï kuwoony na ye kä kuun ye tuaany nyuwoth lo ëke pieth, wëlë/ka naa ba dïtoor tïñ wëlë/ka ba lo paanakim.

Kä juëc ye lueel ke COVID-19 aye kuur ku kaa lë bikë muknhïim baai. Koc kök töu të ræc bi keek tuaany arëët aaköör döc/yilæc yeke gaam në koc thook cïke lueel në raan/akutnhom ye käke pial bëi. Në këde wël juëc në bak de yeenja lë bi gam në döc/yilæc ye ke gam në koc thook ke COVID-19, nem www.health.gov.au/covid19-translated

Lë ba kä kiëën ye tuaany nyuwoth koc bake gätpiny në ayï köl thok yedi?

Alë bi yïin kuwoony naa yee kä kuun ye tuaany nyuwoth gätpiny në ayï köl në theer cïn ke tuaany. Gätë kä kuun ye tuaany de COVID-19 nyuwoth piny naa lo ke yï piol, rëërë ke yïn thöñ, wëlë/ka bi lo ke rac. Yekënë alë bi yïin kuwoony ku dïktordu anyic yee guöp töu yedi. Në ayï köl yïn pial, gätë kee käkë piny:

- atuöc/alëëthdu (ba them mæn nön atuöc/alëëth)
- yee dac wëëi yedi
- mæn ye wëëi yic riël, wëlë/ka naa cïi wëëi rot ye dac looi
- naa yaalë ku ril yöolic yedi
- naa nön kä kuk yï acueek ku nëkë
- naa nön akuemnhom/ayarnhom
- naa yee rot yök ke yïn cï dhäär/dak
- naa yee nök wëlë/ka nön yäc/adhoric.

Dïktordu alë bi yïin thiëc ba aliir de wëëidu biöök ku tände piöndu (të pëek piöndu thin).

Yeenjö ba looi naa töu kä kiëën ye tuaany nyuwoth ë ke lo ë ke juak röt wëlë/ka ca diëer arëët?

Naa ca diëer në kä kuun ye tuaany nyuwoth, yïn thiëcku ba dïktordu cöol. Yïn lë ba National Coronavirus Helpline cöol ëya dët në 1800 020 080 ku ba cæth de kä kuun ye tuaany nyuwoth yök në telepunic. Kuany alöc de 8 në këde käke wëër de wël yiic ye abac.

Naa lëu röt ba nanj kä kor ye tuaany nyuwoth në jök de tuaanydu ku ba bën ke yin cī tuaany arëet në ke thaar cī lo.

Cōl ambulance naa nōn gëer de kee kä **ril yiic ye tuaany nyuwoth kākē**:

- bī wëëi yic riël
- ba ñeep/thok yaa mañök wëlë/ka ba nyin yaa ñök
- nêk de guöp wëlë/ka nêk de pëm
- bī dël liëer wëlë/ka bī dël nanj pïu, wëlë/ka bī dël yaa maketh ku bī yī wöt guöp, dël
- cīt ke cī thuōr wëlë/ka bī rac arëet
- ba nhom yaa riëer
- bī yic yaa riël ba dac pāac
- ba yaa laac amāath wëlë/ka ba cīi lac
- ba yaa ɣool në riem.

Naa nōn kä dīt arëet ye tuaany nyuwoth, duōnë tīt. Cōl 000 (guëu naa diäk) në kēde ambulance ëlantōntëi ku lëkë keek naa nōn COVID-19 Naa cīi ye jam në thoŋ D'ŋlith, naa ca 000 cōl, thiëc "ambulance" ku rëërë në laany yic ku thiëc raan de wëër de thokic.

Lë ba atuōc/alëëth de guōpdië them yedi?

Yin kōr kēde thēm de atuōc/alëëth (thermometer) ba alëëth/atuōc de guōpdu them. Naa cīn kēde thēm de atuōc, ke yin lë ba tōŋ ɣōc në ɣänke ɣëec ke wal në telepunic wëlë/ka aliiric. ɣän ke ɣëec de wal alë bīkë bëi paandu. Ayī kē ye atuōc them ee wuōc, kuany kä ye yīn lëk cōk tēnë akutnhom yenë loi yeen.

Naa ye atuōcdu 38 wëlë/ka lo nhial, ke yin lë ba nanj atuōc. Naa cī yekënë röt looi, ke yin kō ba kōc ye cëeth ke kǎŋ kedhie cōl bī caathic ëlantōntëi.

Lë ba nyic yedi mēn ril wëëi dië yic wëlë/ka ba cīi wëëi?

Naa ye wëëi du yic riël, yin lë ba cīi wëëi, bī wëëi yic riël thīn ku ayeer, wëlë/ka ba röt yök ke yin cīi aliir rōŋ ye yök në gōyōku yiic.

Yin lë ba röt yök në yee kueer kënë:

- naa cathë
- naa ca nyuc
- naa jaamë.

Gätë piny naa yee yök ke wëëidu lo ke pieth, ke rac wëlë/ka tōu ye tētōŋë, ku thaar kenë pëei nīn.

Lë ba them yedi mēn yaa dac wëëi?

Alë ba wëëi kaadi cake looi them në moc-mooc kaa 60 (digika 1) ke yin luui kē ya thaar them në telepunic. Yin lë ba thaar luōi ëya dēt kenë ciin dēt de reu. Them ba lōŋ ku yee wëëi në wëëi thëerdu. Kuen keek yee naadi cīn ke wëëi në moc-mooc kaa 60 yiic (digika 1). Gätë piny ca wëëi kaadi looi në moc-mooc kaa 60 yiic (digika 1), ku pëei nīn ku thaar.

Naa ye wëëidu yaa wëëi de 20-30 në digika tōk yic, yekënë alë bī yīn nyuwoth naaddë ke yin cie wëëi apieth. Naa cī yekënë röt looi, ke yin kō ba kōc ye cëeth ke kǎŋ kedhie cōl bī caathic ëlantōntëi.

Naa cī wēēidu yaa wēēi wār 30 nē digika tōk yic, ke yīn lē ba naŋ wēēi cī pieth dīt arēēt. Naa cī yekēnē rōt looi, ke yīn lē ba ambulance cōl ēlantōŋtēi ku lēkē keek naadē ke yīn nōŋ COVID-19.

Ye dōk kēnē athiekic tēnē kōcdīt. Kee kā wāac kākē aacīi runku ye nyuōoth wēlē/ka tānde pialdu ku yīn kōor ba rōt mat thīn. Naa kuc yeen mēn cīi ye wēēi apieth, cōl akutnhom ye luui nē kāŋ kedhie ēlantōŋtēi nē kēde cēeth ku lēkē keek mēn nōŋ COVID-19. Dīktordu wēlē/ka raan ye nyin tīit nē kōc tuaany alē bīkē wēēidu kueen ē ke ŷoi jōt yīn yī pēem jatnhial ku dhukupiny naa loi bidiō de thēm/telehealth.

Lē ba aliir diēēn de wēēi ku piōndiē them yedi (tānde piōndu)?

Naa cī dīktordu yīn thiēec ba tē pēek ē aliir duun de wēēi thīn ku wēēi de piōndu (tānde piōndu) tīŋ, ke yīn kōor kē yenē thēm de tānde piōndu kōor ye cōl oximeter. Thēm de tānde piōndu oximeter ee kē thiin ye kac nē ciin duun ciel nhom wēlē/ka ciin de bāārnhom. Acīi yīn ye nōŋ ku kee digikaa nōŋk abac ba them.

Yīn lē bī gām kēde thēm de tānde piōndu oximeter nē dīktordu, paanakīm, wēlē/ka akutnhom dēt ye muōōk bēi. Yīn lē ba tōŋ ŷēc nē ŷān ke dēc de wal nē telepunic wēlē/ka aliiric, ku cōk bīi ē paandu.

Duōōnē telepun pieth wēlē/ka thaar pieth luui bī yīn tē pēekē aliir de wēēidu nhom thīn.

Naa tiēētē nyin nē mēnh nōŋ tuaany de COVID-19 ku yīn cī thiēec ba tē pēekē aliir de wēēiden nhom thīn biōōk, yīn kōor ba naŋ kēde thēm de tānde piōndu oximeter cī looi ke ye kēde mīth. Dīktordu wēlē/ka raan ye nyin tīit nē kōc tuaany abīkē jaamic kenē yīn.

Lē ba kēde thēm de tānde piōndiē oximeter luōōi yedi?

1. Nyaai ē gēer de malakiir tōu nē yī riōōp wēlē/ka riōōp yeke nuēet tēnē ciin ba luōōi (cii tōu ciēel wēlē/ka ciin bāārnhom). Malakir tōu nē yī riōōp wēlē/ka riōōp yeke nuēet aye kēde thēm pēen bīkē cīi lui apieth.
2. Nyuōōcē ke yīn cōk rōt ku lāāŋē nē digiik kaa dhiēc ke yīn ŋot ke yī kēc kēde thēm de tānde piōndiē oximeter luōōi.
3. Kēde thēm ee luui apieth naa tuc cin. Caathē tueŋ ku ciēēn ku coth cinku bake cōk tuc.
4. Liep kēde thēm de tānde piōndiē oximeter thok.
5. Nuaatē thok nē ciin duōōn bāārnhom/ciin ciel acān ciindu nhom abī thōk thar de kēde thēm jak. Riōōpku ku nyinde kēde thēm de tānde piōndiē oximeter akōor bīkē nhial yaa nyooth.
6. Muōōkē ciindu ku riōōpnhial.
7. Lāāŋē ku wēēi ē cī mēn thēer.
8. Te cīnē digika tōk tēek/lo, tīŋ nimra thiāāk kenē kē cī looi de SpO₂ . Ye nīmra kēnē yenē kee tē pēekē aliir duun de wēēi thīn.
9. Gātē nimra duun ye tē pēekē aliir duun de wēēi nhom thīn piny ku pēei nīn ku thaar.
10. Tīŋ nimra thiāāk kenē PR (tānde piōndu) wēlē/ka kē ye BPM (gun de piōu nē digika) nyuōoth. Ye nimra kēnē yenē kee tānde wēēidu (tānde piōndu).

11. Gätë nimra duun ye tãnde të pëek de wëëidu nhom thïn nyuwoth piny ku pëei nïn ku thaar.

Naa cïn kë kuen, wëlë/ka naa koor kë kuen në 95%, caathë cinku, löm wëëi koor ku them kède thëm në cin wäac (cii töu ciæl wëlë/ka ciin bäärnhom).

Të pëekë aliir de wëëidu nhom thïn ee yaa 95% wëlë/ka lönhial. Naa koor awär yekënë, ë kee kën ye nyuwoth naadë ke yin koor thëm dët wenë diktordu wëlë/ka raan ye nyin tiit në koc tuaany, wëlë/ka ë ka pieth tënë yïin ba töu paanakim.

- Naa ye kuën de të pëekë aliir de wëëidu nhom thïn töu në 95% thar ke cii rot waar, ke cok diktore wëlë/ka raan ye nyin tiit në koc tuaany tïj yïin bi nyic naadë ke të pëekë aliir de wëëidu nhom thïn atou në 95% thar piiny.
- Naa ye kuën de të pëekë aliir de wëëidu nhom thïn töu në 92% thar ke cii rot waar wëlë/ka töu piiny arëet, col 000 në kède ambulance ëlantöti.
- Naa ye wëëidu rëer në 120 wëlë/ka yee gut awär 120 në digika, col ambulance ëlantöti.

Ye kë ye koc dok kënë athiekic tënë kocdit yee të yindi yen pëekë aliir de wëëi den nhom thïn ku wëëi yedi aye nyuwoth men noj ka ye tuaany nyuwoth kor agut ci ka dit. Runku ku tãnde pialdu aye nyuwoth naadë ke të pëek keek thïn kãkë acii lë bi tãnde guopdu ye lueel ku ka koor ba rot mat thïn. Naa kuc yeen men noj ka ril yiic ye tuaany nyuwoth, col akutnhom ye luui në kãj kedhie ëlantöti në kède cæth ku lëkë keek men noj COVID-19.

Ke yin luui kède thëm de tãnde piöndië oximeter naa noj kin de dël col

Kède thëm de tãnde piöndië ee luui ke tæu yær në dëldu yic bi të pëekë aliir duun de wëëi them në rimku yiic. Kã kók cïke lueel ye yeen nyuwoth naadë ke kède thëm de tãnde piöndië alë bi cii lui apieth naa noj kin col de dëldu. Aalë bikë kuën dit nyuwoth awär të pëekë aliir de wëëi töu në rimku yiic.

Naa noj kin col de dëldu, ke not ke yin luui kède thëm de tãnde piöndu Kë thiekic ee ba të pëekë aliir de wëëidu de rimku dac yaa tïj ba tïj men lo kã kuun yee ke kueen piny. Gätë kã kuun cake kueen kedhie piny kenë pëei nïn ku thaar.

Lë ba tïj yedi ye piöndië gut yedi ke cïn kède thëm de tãnde piöndië?

Ba gun de piöndu tïj (tãnde piöndu) ke cïn kède thëm de tãnde piöndië:

1. Läänë në digikaa kaa dhiëc ke yin not ke yi kéc gun de piöndu tïj
2. Tãau ë ciin duöön bäärnhom ku ciin ciæl de ciin tök në ciin dëtë thok në bul-bul cok
3. Ke cinku töu amäath në cinthok, yin lë ba gun de piöndu kueen ca yök në moc-mooc kaa 60 yiic (digika tök). Yekënë yenë kee tãnde piöndu.

Kuwoony de COVID-19 në thondu

Naa noj gær de thualat bake thiëc, ke yin lë ba kuwoony de COVID-19 yök në thondu ke yin col National Coronavirus Helpline në 1800 020 080 Kuany alöc de 8 në kède kãke wër de wël yiic ye abac.